

якій жив і творив мемуарист, простежити генезу формування світогляду української інтелігенції в різних часових пластах, що безумовно ґрунтується на сприйнятті постаті Великого Кобзаря як могутнього джерела національної свідомості, символу України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галич О.А. Українська документалістика на зламі тисячоліть: специфіка, генеза, перспективи: Монографія / О.А. Галич. – Луганськ: Знання, 2001. – 246 с.
2. Костюк Г. Зустрічі і прощання: Спогади у двох книгах / Григорій Костюк; [передм. М. Жулинського]. – К.: Смолоскип, 2008. – Кн. 1. – 720 с.
3. Костюк Г. Зустрічі і прощання: Спогади у двох книгах / Григорій Костюк. – К.: Смолоскип, 2008. – Кн. 2. – 512 с.

Т. М. Шарова, С. В. Шаров

*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
(Україна)*

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ЗАСОБУ НАВЧАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ "ТАРАСОВИМИ СТЕЖКАМИ" У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ СТУДЕНТАМИ-ФІЛОЛОГАМИ

Сучасне виховання в Україні має забезпечувати залучення молоді до світової культури й загальнолюдських цінностей. За своїми формами й методами воно спирається на народні традиції, кращі надбання національної та світової літератури. Процес виховання органічно поєднаний з процесом навчання молоді, опанування основами наук багатством національної й світової культури та літератури.

У літературознавстві вагомим набутком є творчість Тараса Григоровича Шевченка. З метою національно-патріотичного виховання молоді нами було створено електронний підручник “Тарасовими стежками”, де студенти, використовуючи нові інформаційні технології (комп’ютер) можуть обирати інформацію, яка стосується життєвого та творчого шляху Кобзаря, знайомитися з малярською спадщиною митця слова, а також усвідомлювати значення епістолярної творчості письменника.

Водночас, глибинні процеси інформатизації освіти та широке використання інформаційних технологій у навчальному процесі дозволяє суттєво підвищити якість навчального процесу за рахунок використання багатьох форм подання навчального матеріалу. Одним з напрямів підвищення ефективності навчального процесу за допомогою інформаційних технологій є використання електронних засобів навчального призначення (ЕЗНП).

Теоретичні та практичні аспекти щодо впровадження інформаційних технологій у навчальний процес висвітлені у працях М. Жалдака,

О. Співаковського, Н. Морзе та інших. Розробкою вимог до створення електронних засобів навчального призначення, зокрема електронних підручників, займалися В. Лапінський, О. Зіміна, М. Шишкіна та інші вчені.

Метою статті є повідомлення про створення електронного підручника з історії української літератури 40-60 рр. XIX ст. “Тарасовими стежками” та огляд особливостей його використання у навчально-виховному процесі вищої школи.

Під електронними засобами навчального призначення розуміються такі засоби навчання, що зберігаються на цифрових або аналогових носіях даних і відтворюються на електронному обладнанні. До них відносяться комп’ютерні програми загально-дидактичного спрямування, тренажери, електронні таблиці, електронні бібліотеки, інформаційні ресурси для дистанційного навчання, тестові завдання, віртуальні лабораторні роботи, електронні навчальні видання тощо [2, с. 12].

Для створення якісного електронного засобу навчального призначення він повинен відповідати певним вимогам, а саме: педагогічним (реалізація принципів дидактики та методики; педагогічна доцільність використання та ефективність застосування); технічним (стійкість до помилкових або некоректних дій користувача; захист від несанкціонованих дій користувача); ергономічним (врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів різних типів мислення та нервової діяльності; забезпечення ефективності зчитування зображення та його розташування на екрані); естетичним (відповідність естетичного оформлення та кольорової гами функціональному призначенню ЕЗНП; виразність та упорядкування графічних елементів) [3, с. 34].

Важливим компонентом якісного електронного підручника є дотримання на етапі проектування до графічного інтерфейсу, сформульованих з урахуванням психофізіологічних особливостей суб’єктів навчання, цілей навчання та специфіки предметного наповнення [1, с. 289].

Розроблений електронний підручник призначено для студентів III курсів денної форми навчання спеціальностей 6.020303 Філологія. Мова і література та мова і література (англійська), 6.020303 Філологія. Мова і література та мова і література (німецька), та заочної освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, які вивчають курс “Історія української літератури 40-60 рр. XIX ст.”

У електронному підручнику подано: біографію митця, тексти письменника: поезія, проза, епістолярна спадщина Кобзаря, відеоматеріали, аудіотексти у виконанні Петра Панчука, а також зібрано малярську спадщину Тараса Шевченка (картини).

Біографія письменника відкриває студентам відомі або призабуті сторінки життєвого шляху. Художні тексти Кобзаря закликають до забезпечення духовної єдності поколінь, виховують повагу до батьків, жінок, людей похилого віку, а картини Тараса Шевченка виховують любов до природи та мистецтва.

Під час перегляду відеофільмів про Т.Г. Шевченка відновлюється і вшановується національна пам'ять про митця. Формування мовної культури, вживання української мови як духовного коду нації відбувається під час прослуховування аудіотекстів Тараса Шевченка у виконанні Петра Панчука.

Актуальним та цікавим є зміст розділу "Відеоматеріали". На сьогодні така добірка відеофільмів є доречною та цікавою для студентів-філологів, які вивчають творчість Тараса Григоровича Шевченка, оскільки за допомогою відеофільмів вони мають можливість глибше пізнати індивідуальну особистість, генія українського народу. Так, серед відеофільмів цікавими та повчальними є: "Той, хто прорік націю" (1993), "Кобзар" (1993), "Тарас Шевченко. Надії" (1996), "Тарас Шевченко" (1851), "Тарас Шевченко. Спадщина" (1996) та ін. Електронний засіб навчального призначення "Тарасовими стежками" містить також відео фрагмент постановки п'єси Тараса Шевченка "Назар Стодоля" (1955).

Для успішного засвоєння курсу "Історія української літератури 40-60-х рр. XIX ст." обов'язковим є перелік текстів для прочитання. Електронний підручник вміщує більше 150 поетичних та 11 прозових творів Тараса Шевченка. Тож електронний підручник є важливим та цікавим з того боку, що дає можливість студентам вдома готуватися до занять, таким чином маючи перед собою художні тексти для обов'язкового прочитання.

Розділ "Поезія" включає усі поетичні твори письменника починаючи від "Причинни" і закінчуючи "Не журюся я, а не спиться". До поезій в електронному підручнику включено твори різних періодів. Доречним та цікавим є швидкий пошук творів будь-якого твору (ліворуч знизу), необхідно лише ввести у рядок пошуку назву твору і він знайдеться автоматично з безлічі інших творів митця.

Розділ "Проза висвітлює російськомовну прозу письменника ("Близнюки", "Варнак", "Капітанша", "Музикант", "Княгиня", "Микита Гайдай", "Наймичка", "Прогулянка із задоволенням", "Художник", "Нещасний"), та єдину його п'єсу "Назар Стодоля". Російськомовну прозу подано російською мовою.

У студентів є гарна можливість познайомитися із творами митця, переглянувши постановки його творів. До таких постановок відео фрагментів слід віднести "Тополя". Переглянувши цей відеофільм можна зрозуміти текст твору та особливості бачення письменника, а для всебічного розуміння особливостей зазначеного твору слід уважно прочитати текст твору (розділ "Поезія"), а також прослухати текст твору Тараса Шевченка "Тополя" у виконання Петра Панчука (розділ "Аудіо").

Розділ "Аудіо" вміщує 100 поетичних творів письменника, які звучать у виконанні Петра Панчука. Програма зроблена дуже зручно: ліворуч відтворюється назва твору, а праворуч фото письменника Т.Г. Шевченка, тест виразно читається диктором. Також присутній пошук творів для швидкого орієнтування у великій кількості творів письменника. Відкриває розділ аудіо текстів твір "Причинна" і завершує "Тече вода з під явора".

Епістолярій Шевченка – надбання українського літературознавства. Відомо, що листи письменника поділяються на групи: листи до різних осіб, офіційні листи, ділові папери. Електронний підручник подає епістолярій Тараса Шевченка, який поділено на три періоди:

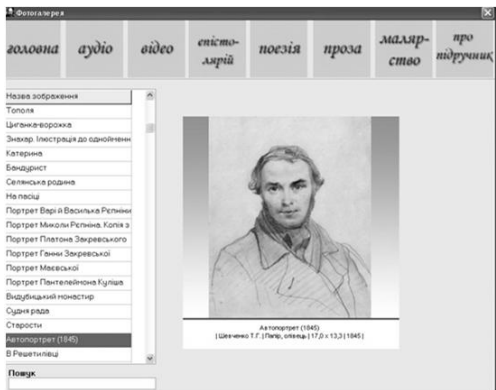
1. 1839-1850 рр.;
2. 1851-1856 рр.;
3. 1857-1858 рр.

Усі листи Тараса Шевченка до різних осіб відтворені у хронологічній послідовності. Головною передумовою створення листів було вказати до якої особи звертається письменник. Так, Тарас Григорович Шевченко звертається до М.Г. Шевченка, А.І. Толстої, Л.Г. Кухаренка, А.М. Маркевича, М.М. Лазаревського, І.О. Ускова, М.С. Щепкіна, П.О. Куліша, М.О. Максимовича. Кожен лист письменник підписує своїм ім'ям та прізвищем, а також вказує адресу, куди надсилає той чи інший лист.

Маярство письменника розкриває таємницю Т.Г.Шевченка про бачення ним реального світу звичайною людиною. У спадщині митця є велика кількість картин, які написані у різні роки, але які відтворюють життєві моменти письменника та його стан душі. Так, значної уваги слід надати автопортретам письменника: їх у нього – 9 – 1841 р., 1848 р., 1845 р., 1847 р., 1851 р., 1857 р., 1861 р., автопортрет зі свічкою, автопортрет у шапці та кожусі.

Акцентує Тарас Шевченко у своїй малярській діяльності на портретах відомих осіб, які також можна знайти в електронному підручнику за допомогою пошуку: ліворуч відтворюється назви картин, а праворуч – самі картини. Доречним та цікавим є той факт, що на кожній картині знизу відтворена назва, вказується її автор, папір, на якому виконано картину, розмір, рік та ін. (портрет Невідомого, Варі та Василька Репніних, Платона Закревського, П.Куліша, Ганни Закревської, Андрія Лизогуба та ін.). У електронному підручнику “Тарасовими стежками” вміщено багато інших картин, які відтворюють життя та побут простої селянської родини (Судня рада, селянська родина та ін.), зображується церква (Почаївська лавра з півдня, У соборі Почаївської лаври, Костел Св. Олександра у Києві та ін.).

Під час використання електронного засобу навчального призначення “Тарасовими стежками” зростає успішність студентів-філологів, оскільки запам’ятовування інформації відбувається таким чином: якщо сприймається лише слухова інформація, то засвоюється 20 % матеріалу; якщо інформація сприймається лише за допомогою зору, то запам’ятовується до 30 % матеріалу. За умови комбінованого поєднання слухового та зорового каналів інформації людина спроможна швидко засвоїти до 60 % отриманої інформації. Таким чином, використання мультимедіа сприяє кращому вивченню навчальної інформації на заняттях. Власний досвід створення та використання електронного підручника у процесі вивчення української літератури дозволяє визначити низку факторів, які впливають на ефективність навчально-виховного процесу:

- зростання впливу виступу на аудиторію, оскільки значний обсяг інформації сприймається зоровими та слуховими рецепторами одночасно;
- полегшення розуміння і сприйняття поданого матеріалу;
- запам’ятовування навчального матеріалу на значний період;
- збільшення психологічної вірогідності прийняття правильних висновків, суджень, узагальнень;
- скорочення часу на розкриття проблеми.

Також електронний підручник вміщує анотацію, де відтворено для кого призначений (для студентів-філологів), що висвітлює (життєвий та творчий шлях Т.Г. Шевченка).

Електронний підручник зареєстровано у державному Департаменті інтелектуальної власності та отримано свідоцтво на авторське право (Електронний підручник “Тарасовими стежками”, автори – Т.М. Шарова, С.В. Шаров – свідоцтво № 33020 від 28 квітня 2010 р.). На електронний засіб навчального призначення “Тарасовими стежками” Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України надало Гриф з позначкою “Рекомендовано для вищих навчальних закладів України” (Лист №1/11-1085 від 24.02.12 р.).

Електронний підручник є електронним навчальним засобом з історії української літератури, який підсилить знання з курсу “Історія української літератури 40-60-х рр. XIX ст.”, тому його використання у вищому навчальному закладі студентами-філологами є доцільним та коректним.

Висновки. Отже, електронний засіб навчального призначення “Тарасовими стежками” є провідним засобом у формуванні національної самосвідомості та характеру людини, оскільки подаючи життєвий та творчий шлях письменника, вказуючи світові досягнення митця на ниві української літератури, розкриває історико-культурні передумови появи творів Т.Г. Шевченка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карташова Л. Нові підходи до проектування педагогічних програмних засобів та їх застосування / Карташова Л., Лапінський В. // International Conference “Strategy of Quality in Industry and Education”. – Дніпропетровськ : Пороги. – 2005. – С. 287–290.
2. Положення про підготовку навчальних видань та електронних засобів навчального призначення [Текст] / [уклад. В. Т. Горбенко, Г. І. Лоза, І. О. Мікульонюк]. – К. : НТУУ “КПІ”, 2008. – 48 с.
3. Морев И. Образовательные информационные технологии : учеб. пособ. / И. Морев. – Владивосток : Изд-во Дальневосточного университета, 2004. – 162 с.
4. Тур Г. Навчальне електронне видання як сучасний засіб формування математичної культури студентів // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2013. – С. 77 – 284.
5. Шарова Т.М. Електронний підручник з історії української літератури “Тарасовими стежками” : [Електронний ресурс] / Шарова Т.М., Шаров С.В. – Мелітополь: МДПУ, 2010. – 1 електрон. опт. диск (CD–ROM).